

Beszámoló a Rembrandt és a holland festészet aranykora c. kiállítás megtekintéséről

2014. november 9-én egyesületünk 27 tagja gyülekezett jókedvűen a késő őszi napsütésben a Szépművészeti Múzeum lépcsőin. Jegyváltás után találkoztunk tárlatvezetőnkkel, Maria Nyikolajevnával, aki régi kedves ismerősünk, hiszen sok iemlékezetes tárlatvezetést tartott már nekünk. Szerencsére a mostani programot is el tudta vállalni, aminek nagyon örültünk. Az első kiállító terembe zsilipelés után jutottunk be, majd elkezdődött a vezetés. Minden terem falán bőséges leírások igazították el a látogatót a látnivalók között, ennek akkor vettük igazán hasznát, amikor a vezetés befejeztével egyenként visszaszállingóztunk, hogy még egyszer végigjárjuk a tárlatot.

Kedves tárlatvezetőnkől megtudtuk, hogy a kiállítás, amely az európai kultúra egyik virágkorát, a 17. századi holland művészet időszakát mutatja be, a stockholmi Nationalmuseum, az amszterdami Rijksmuseum és a Kremer Collection együttműködésével valósult meg és a kor legnagyobb mestere, Rembrandt köré épül, akitől 20 remekművet láthatunk. A csaknem 100 festő több mint 170 alkotását felvonultató kiállításon a Szépművészeti Múzeum gazdag holland gyűjteményének 40 alkotása mellé több mint 130 festmény érkezett magán- és közgyűjteményekből, a legjelentősebb kölcsönző intézmények többek között az amszterdami Rijksmuseum, a stockholmi Nemzeti Múzeum, a párizsi Louvre, a londoni National Gallery, a Los Angeles-i Getty Museum, a New York-i Metropolitan, a firenzei Uffizi és a madridi Prado. A kiállítás további szenzációja, hogy a jelentős számú Rembrandt mű - köztük a legkorábbinak ismert festménye és az utolsó önarcképe - mellett három Vermeer alkotás is látható a tárlaton.

Soha még ilyen átfogó, az 1600-as évek holland művészetét bemutató kiállítást nem láthatott a magyar közönség, így ez a tárlat mindenképpen hiánypótló a hazai kiállítások történetében, és egyben az utolsó nagyszabású kiállítása a 2015 tavaszán felújítási munkák előtt bezáró Szépművészeti Múzeumnak. A Szépművészeti Múzeum a holland „arany évszázadot” bemutató kiállításával folytatja a 2006-ban megkezdett, az intézmény jelentős gyűjteményeihez kapcsolódó kiállítás-sorozatát, mely a 2006-os *El Greco, Velázquez, Goya*; a 2008-as *Mediciek fénykora*; 2009-es *Botticellitől Tizianóig* és 2013-as *Caravaggiótól Canalettóig* kiállítások után most a Holland Gyűjtemény 17. századi anyagát mutatja be. A múzeum holland gyűjteménye nemzetközi összehasonlításban is jelentős: a 17. századi mesterektől itt őrzött 500 festménnyel a Hollandián kívüli kollektciók sorában Európában az első öt közé tartozik.

A tárlat hét fontosabb szekcióra tagolódik, e szerint mentünk végig a termeken. Elsőként a történelmi háttér kerül bemutatásra, mely a tengeri csatákat megőrkítő képekkel indul Hendrick Vroomtól és id. Willem van de Veldétől, hiszen a függetlenségért folytatott harc, majd az Egyesült Tartományok világhatalomra jutása is a tengeren dőlt el. Orániai Vilmos szerepére síremlékének két ábrázolása utal, Bartholomeus van Bassentől és Gerrit Hoekgeesttől. Az 1609-ben kötött Békeszerződést és az 1648-as münsteri békét is illusztrálja egy-egy festmény, de látható a gyarmatosítás sikerének allegóriája is.

A második rész a portréfestészetet mutatja be az öntudatos, gazdag polgárok képmásaival, különböző egyesületek előjáróinak csoportarcképét, házaspárok és családok reprezentatív, vagy intim hangulatú portréit sorakoztatva fel.

A harmadik téma a bőség, az élvezetek változatos képeit foglalja magába. Dús pompa-csendéletek szemléltetik a felhalmozott javakat Pieter Claesz.-tól, Willem Hedától, Abraham van Beijerentől, Willem Kalfától, melyeken a drága edények, gyümölcsök, virágok festői megjelenítése gyönyörködteti a szemet. A gazdagon berendezett házakban, elegáns teraszokon lakomázó és zenélő társaságok Willem Buytewech, Dirck Hals, Jan Steen képein, az ivó, pipára gyújtó fiatalok, akik Hendrick ter Brugghen, Judit Lseyster, Jan Molenaer modelljei voltak, mind az élet élvezetét sugározzák, nem különben a parasztok vidám napjait megörökítő életképek Isaac és Adriaen van Ostadétól, Cornelis Begától.

A negyedik szekció a vallással foglalkozik. A protestáns egyház templomaiból kitiltotta a „faragott képeket”, és a Szentírás közvetlen tanulmányozására szólította híveit. Az Ó és Új Testamentum történeteinek ábrázolása az otthonok falán kapott helyet. Minthogy a katolikusok is gyakorolhatták vallásukat, készültek oltárképek is, melyek formailag megőrizték a monumentális léptéket és az ünnepélyes stílust, ami hatott a házi ájtatosságra szánt művekre is. Haarlemben a klasszikus hagyományt folytatta Pieter de Grebber és Salomon de Bray, és ezen az úton indult el az ifjú Jan Lievens is. Utrechtben az itáliai Caravaggizmus volt hatással, Amszterdamban a mennonita Lambert Jacobsz és Jacob Backer képviseli az 1630-as évek vallásos festészetének monumentális stílusát. A bibliai témák humanizálódása Rembrandt műveiben valósult meg, és széles körben meghatározóvá vált.

Az ötödik szekció Rembrandttal és a kortársakra gyakorolt hatásával foglalkozik. Ebben a kiállításrészben kapnak helyet a holland festőóriás alkotásai is, köztük az elsőnek ismert festménye és az utolsó képe is. A legkorábbi, 1623-ban készült *Szemüvegárus* című festmény szülővárosából, Leidenből érkezik (Museum de Lakenhal), míg az utolsóként tartott, valószínűleg halála évében, 1669-ben készült *Ónarckép* a firenzei Uffiziből. E mellett a kiállítás bemutatja a Münchenből (Alte Pinakothek), Párizsból (Musée du Petit Palais) és Londonból (National Gallery) érkezett Ónarcképeket is. Egy New York-i magángyűjteményből pedig egy *Minervát* ábrázoló festményt láthatunk, aminek érdekessége, hogy egykor a híres magyar műgyűjtő, Nemes Marcell birtokában volt.

A következő, hatodik részben a holland művészek számára oly fontos téma, a városi élet jelenik meg, ebben Vermeer mindösszesen 38 képből álló életművéből három jelentős képet bemutatva. A *Geográfus* Frankfurtból, az *Asztronómus* a Louvre-ból, *A katolikus hit allegóriája* pedig a New York-i Metropolitan Museumból érkezik.

A kiállítás a tájképekkel zárul, mely fontos és jelentős része a Szépművészeti Múzeum gyűjteményének. Az Iparművészeti Múzeumból érkező korabeli bútorok, használati tárgyak, illetve a Széchényi Könyvtárból érkező térképek, atlaszok, földgömbök teszik a tárlatot még izgalmassá.

Nagy tapsal köszöntük meg a Marija Nyikolajevnána a festőket és a kort izgalmasan bemutató, humorral átszőtt tárlatvezetését és egyenként nekiindultunk, hogy még egyszer megnézzük a nekünk legjobban tetsző képeket.

A szép program megvalósításához a Budapest VI. ker. Terézvárosi Önkormányzattól kaptunk anyagi támogatást, melyet tagjaink nevében ezúton is köszönünk.

Mógor Gabriella
túravezető